

Hvordan kommer vi igang med slægtsforskning

12a

Aftægtskontrakt

Skærbækhus

Lars Mortensen, på Nygaard i Øster Hassing sogn

Hvad er en aftægtskontrakt

I gamle dage havde de ikke nogen pensionsordning, som sikrede at man havde det økonomisk godt, når man blev gammel. Man måtte selv sikre sig økonomisk, på en eller anden måde.

Det er her begrebet aftægtskontrakt kommer ind i billedet. I dag ville vi nok kalde det for en selvpensionering en ratepension eller måske nærmere en livrente.

Folk på landet der havde en ejendom, en gård eller et husmandssted kunne overdrage det til deres børn, svigerbørn eller andre, imod at de blev forsørget resten af deres liv. De nye ejere af ejendommen skulle altså sørge for de gamle der var gået på pension (Aftægt).

Det foregik ved at man lavede en skriftlig aftale, en aftægtskontrakt. Her beskrev man helt præcist, hvad den nye ejer skulle yde af bolig, madvare m.m.

Det kan fortælle noget om de personers krav til livet, og hvor meget de ville sikre sig. Den kan også fortælle lidt om ejendommen de boede på.

Hvor finder vi aftægtskontrakten

Aftægtskontrakten var en del af betalingen for den ejendom de nye ejere havde overtaget. Derfor blev aftægtskontrakten tinglyst som en hæftelse på ejendommen.

Vi skal ind i retsbetjentens arkiv og finde realregistret som er beskrevet i hæftet Ejendomshistorie. Vi skal se hvad der står under Hæftelser på ejendommen.

Her ses at vi skal have fat i Skøde- og Panteprotokol nr. 13 side 1016. Den finder vi som beskrevet i hæftet Ejendomshistorie.

Hæftelser.

348.

N ^o	Documenterne.	Beløbet.	Anmærkning.
X	Lars Mortensen Aftægts til Niels Christensen og Jørgen med 1/2 del 32^e og 32^e med Auguste Ringe overtagne af den Aftægtskontrakt m. p. 3 (af 16) januar 1852 (13-1016).		Realgæptionsgennemgang / med 1/2 del 32 ^e og 32 ^e af 14 febr. 1861 (16-24). Uddelt 10 januar 1892 (22-1169)
X	Andreas Karsten Aftægts til Niels Niels Marie Nielsen med open Pant over Kjødet og Løse 1^e etn. 1000 kr. Høje Koedløst, dat. 12^e febr. 1840 (28-299)	4625 kr.	Operation med 1000 kr. og 1/2 del 1/2 del 14/16 (24-250)
3/	3. And. Karsten, Olf til Niels og Jørgen Karstjensens over 1 ^e l. med 1/2 del, dat. 2 ^e febr. 1840 (28-409)	15000 kr.	8 kr. Løse del af 27/12 (32-247) Uddelt 10 januar 1892 (22-1169)
4/	4. Pauline de V. Pauline, m. p. Pant m. 15000 kr. dat. 28. febr. 1840 (28-409)	22500 kr.	Uddelt 10 januar 1892 (22-1169)
5/	5. Pauline, Olf til Niels og Jørgen Karstjensens over 1 ^e l. med 1/2 del, dat. 2 ^e febr. 1840 (28-409)	1200	Uddelt 10 januar 1892 (22-1169)
6/	6. Pauline, Olf til Niels og Jørgen Karstjensens over 1 ^e l. med 1/2 del, dat. 2 ^e febr. 1840 (28-409)	1000	Uddelt 10 januar 1892 (22-1169)
7/	7. Pauline, Olf til Niels og Jørgen Karstjensens over 1 ^e l. med 1/2 del, dat. 2 ^e febr. 1840 (28-409)	1000	Uddelt 10 januar 1892 (22-1169)

Aftægtskontrakt

Vi vil først se på den forpligtigelse Lars Mortensen får påført den ejendom han køber. Det er en fortsættelse at købet i hæftet Ejendoms historie. Se billede af Lars Mortensen på forsiden.

Aftægtskontrakt.

Til beboelse for Aftægtsmanden og Hustru Birgitte Christensdatter saalænge de lever at opføre et Hus paa den saakaldte "gamle Husplads" af min gaards ejendom, og skal denne husplads tilige med den hosværende Jord, der er beliggende paa højre side "Vadet" underligge Aftægtsboligen til Aftægtsfolkernes afbenyttelse, ligesom ogsaa det der staaende lejehus.

Aftægtshuset skal være færdig sommeren 1852, 16 Alen lang, 10 Alen bred af Bindingsværk med murede Vægge af brændte sten og indrettes efter deres ønske og med brønd. De maa af indboet medtage det fornødne, som efter deres død tilfalder Ejeren af Gaarden.

I aarlig underhold leverer jeg dem følgende.
2 1/2 Td Rug, 2 1/2 Td. Byg, 1 Td. Malt, 1/2 Skp. Ærter, 3 Lsp. Flæsk, 3 Lsp. Faarekød, 2 Fede Gæs, 1 1/2 Lsp. Smør, 12 Potter Brændevin, 1/2 Lsp. Hør eller Hørfrø til Saaning, daglig

4 Potter Mælk, eller om de ønsker det levere dem foder til en Ko. Jeg føder og græsser for 2 Faar, ligmed mine egne.

Jeg levere dem fornøden ildebrændsel.
Den Huset tillagte Jord dyrker og driver jeg og skal 3 gange aarlig befordre dem til og fra Kirke m.v. Naar en af dem dør, skal jeg bekoste en hæderlig Begravelse m.v.

Til Sikkerhed for Aftægten, første Prioritet i den af mig købte Gaard i Gaaser med Avl og Afgrøder m.v.

Aftægten anslaaes til 50 Rdl. aarlig = 250 Rdl.
Aftægtshuset = 100 Rdl,
Begravelsen a 25 Rdl. = 50 Rdl. ialt 400 Rdl.

Denne Kontrakt som vi har indgaaet bekræftes med vore Underskrifter i Vidners overværelse.

Nørre Sundby d. 3 Januar 1852.

Lars Mortensen
Møller

Niels Christensen
Søndergaard.

En søn overtager senere gården

Lars Mortensen dør, sønnen overtager derefter gården. Det er nu Lars Mortensens kone Nielsine Marie Nielsen der skal sikre sin alderdom ved at få oprettet en aftægtskontrakt. Det gør hun ved overdragelsen eller salget af gården til sin søn.

Hun er ikke sådan at bide skeer med, prøv engang at se hvordan hun vil sikre sin alderdom. Se også billede af hende på bagsiden.

Aftægtskontrakt.

Underskrevne Gaardejer Andreas Larsen af Nygaard, Gaaser, der af sin Moder, Lars Mortensens Enke, Nielsine Marie, født Nielsen, i dag er meddelt Skøde paa neden pantsatte Ejendom, Nygaard i Gaaser, forpligter hermed mig og efterfølgende Ejere af denne Ejendom til saalænge min Moder lever at svare hende følgende Aftægt.

1.

Saalænge hun dermed føler sig tilfreds, nyder hun sammen med mig og familie frit ophold og Underhold paa Ejendommen i alle maader, være sig Kost og Logi, Varme og Lys, Vadsk og Renlighed, Opvartning, Pleje og Pasning, kort sagt alle hendes Livsfornødenheder, deunder ogsaa fri Læge og Medicin, men dog ikke klæder, og bemærkes det udtrykkelig, at hun, om hun fordre det, skal have den udelukkende Benyttelse af det nuværende Soveværelse i Stuehuset, saalænge hun saaledes nyder Ophold og Underhold hos Aftægtsyderen.

2.

Skulle Aftægtsnyderinden ønske at føre egen Husholdning, da skal Aftægtsyderen i Løbet af 3 tre Maaneder efter, at han er opfordret dertil, have opført og indrettet en god, sund og hyggelig Aftægtsbolig til hende, og denne bolig, der opføres som en Tilbygning til nordre Ende af Gaardens Østre Hus, skal indrettes efter Aftægtsnyderindens ønske og Anvisning til 2 Stuer, Køkken, Spisekammer, Gang og et særskildt Ildebrændselsrum ved siden af Boligen, den forsynes med Skorsten, fornøden Vinduer og Døre, Bræddegulv, 2 Kakkelovne og Komfur, samt Køkkenbord, Hylde og Rækker, og den skal, saalænge Aftægtsyderen lever, veligeholdes, saavel udvendig som indvendig, saavel paa Tag som Fag af Aftægtsyderen i god og forsvarlig stand.

3.

Naar Aftægtsnyderinden er indflyttet i denne Bolig, leveres der hende der til hendes Underhold aarlig.

a). 16 sexten Pund Rugbrød og 16 sexten Pund Sigtebrød hver 14de Dag, 4 fire

Pd. Byggryn og 4 fire Pd. Flormel den 1ste i hver Maaned.

b). 18 atten Potter godt hjemmebrygget øl hver 14de Dag.

c). 1 een Pot sød, nymalket velsiet og ren Komælk hver Morgen.

d). 2 to Pd. godt frisk kærnet Mejerismør hver Lørdag.

e). 40 fyrretyve Pd. godt, fedt, færsk Faarekød hvert Efteraar inden 1 November

48 otte fyrre tyve Pund godt, fedt, fersk Mellemlæsk (Grisseflæsk) inden hver 22 December og ligeledes til samme Dag 2 fede, slagtede Ænder.

f). 2 to Tdr. gode Spisekartofler med 1/2 Tdr. efterhaanden om Sommeren, naar der haves nye Kartoffler og 1/2 Td. om Efteraaret ved Opgravningen inden 1ste November.

g). 4 fire Snese gode, store friske Hønseæg, med en snese hver tredie Maaned,

1 een Skp. Salt med Kødets og 1 een Skp. Salt med Flæsket.

8 otte Pd. gode levende Gaardsaal hvert Efteraar inden 15de October,

16 sexten Pd. gode veltørret Sommerost og

4 fire Pd. renvasket Lammeuld inden hvert 1ste October,

4 fire Pd. Talglys hvert 1ste November og

24 firetyve Potter Petroleum om Aaret med to Potter paa Gang efterhaanden som forlanges.

4.

Derhos leveres Aftægtsnyderinden aarlig til Ildebrændsel i sædvanlig Tørvegravningstid og senest til 1ste September 10.000 Stk skriver Titusinde Stykker Skudtørv af almindelig Størrelse og god Kvalitet, hvilke Tørv frit hjemkøres til og opstables paa hendes Ildebrændselsrum i tør og velbehandlet

Tilstand, og derhos leveres der hende ligeledes Ildebrændsel inden hvert Aars 1ste April en Favn Klovbrænde (Birkebrænde) der hjemkøres til, saves og kløves samt indbæres i hendes Ildebrændselsrum.

5.

Naar Aftægtsnyderinden bor paa Ejendommen, skal Aftægtsyderen besørge hendes Tøj vasket ved sit eget Ildebrændsel og endvidere skal han hente Præst, Læge og Medicin til hende, naar hun forlanger det eller trænger dertil, samt betale

Lægehonorar og Medicin, derhos skal han paa Forlangende, saa ofte hun vil, afgive anstændig og god Befordring til hende til og fra Kirke, samt andre Rejser, som hun maatte ønske at foretage dog ikke over 2 Mil fra Gaarden, ligeledes skal han sørge for at der ydes hende en god, omhyggelig og kærlig

Pleje, Pasning og Opvartning, navnlig i tilfælde af sygdom eller Alderdoms Svaghed, og skulde Aftægtsnyderinden blive misfornøjet med den Pleje og Pasning, der ydes hende, da er hun berettiget til i Stedet at antage en Pige til hendes udelukkende Opvartning, Pleje og Pasning, og denne Pige skal have Ophold i selve Aftægtsboligen ogsaa om natten, skal Aftægtsyderen da koste og lønne, at han ikke er pligtig at betale en løn af over 120 kr. aarlig, saaledes at Aftægtdnyderinden selv maa betale det mulige overskydende.

6.

Aftægtsnyderinden har selvfølgelig for sig selv og andre fri og uhindret Adgang til og fra Aftægtsboligen samt for sin egen Persons Vedkommende Ret til at færdes paa Ejendommen saavel i Husene

som paa Marken og i Haven hvor hun vil og maa, naar hun bor paa Ejendommen bruge af Havens Frugter og Grønsager til sin Husholdning; Hun har adgang til Medafbenyttelse til Gaardens Brønd, Bryggers og Bageovn, og hun har ret til at tage til Huse i Aftægtsboligen, hvem hun vil.

7.

Dersom Aftægtsnyderinden flytter fra Gaarden og tager Bolig andet Steds, da skal Aftægtsyderen i stedet for alle forudnævnte Ydelser aarligt kontant og skadesløst betale hende 400 kr. skriver Fire Hundrede Kroner, der erlægges fjerdingaarsvis forud paa hendes nye Bolig med 100 kr. hver 1ste Februar, 1ste Maj og 1ste August og 1ste November og ligeledes skal han paa hendes nye Bolig dog ikke over 2 Mil fra Gaarden hvert Aar inden 1ste April levere hende en Favn

Klovbrænde (Birkebrænde) der kløves, saves samt indbringes i hendes Tørverum, men har han, saalænge hun er borte fra Gaarden, efter denne kontrakt ingen anden Forpligtelse overfor hende end i nærværende 3.

Hun kan til enhver tid flytte tilbage til Gaarden og oppebære den fulde Aftægt overensstemmende med kontrakten,

8.

Alle Præstationer efter denne Kontrakt leveres i gode, friske og ufordærvede Handelsvarer med forsvarlig Maal og Vægt og til rette Tider, altid forud for en Leveringstid og saaledes, at der, naar Aftægtsnyderinden begynder at oppebære specielle Præstationer, da leveres hende en forholdsmæssig Ydelse den Tid der er tilbage indtil den vedtagne Leveringstid.

Skulle nogen Ydelse ikke blive leveret i kontraktmæssig Stand eller

til Rette Tid, er Aftægtsnyderinden berettiget til at forlange den erstattet med Penge efter gangbar Pris, og Aftægtsyderen ifalder i Tilfælde af Søgemaal, en hende tilfaldende Bøde af 50 Øre pr. Dag fra den Dag at regne da der er forkyndt Klage for en forfalden Præstation.

Efter Aftægtsnyderindens Død, kan hendes Bo ikke indsøge selv tidligere forfaldne Ydelser.

9.

Til Sikkerhed for skadesløs Opfyldelse af mine forpligtigelser efter denne Kontrakt, der for Stempelberegningningens Skyld Kapitaliseret saaledes;

- a). Boligens Opførelse og Indretning 1000 kr.
- b). alle de aarlige Præstationer af enhver Slags der under ogsaa Tjenesteydelser og eventuel Løn og Kost til en Pige i det højeste 725 kr. der fem Gange taget 3625 kr.

Tilsammen 4625 kr.

=====

giver jeg, Andreas Larsen, Prioritet og Panteret samt Oprykningret umiddelbart næst efter et Laan, som jeg i Løbet af Aaret 1905 maa optage i Kreditforeningen af jydske Landejendomsbesiddere paa statutmæssige Betingelser og med solidarisk Ansvar, saafremt jeg tager Laanet i 4Ø Kasseobligationer paa ikke over 13000 kr. og saafremt jeg tager 3 1/2Ø Kasseobligationer ikke over 14000 kr. i den mig ifølge Skøde, der tinglæses samtidig hermed tilhørende Ejendom Nygaard i Gaaser skyldsæt under Gaaser i Øster Hassing Sogn og Hals By og Sogn saaledes;

Matr.nr 32a Gaaser, 3 Tdr. 0 Skp. 2 Fjdk. 0 Alb.

- - 30b - - 0 - 3 - 3 - 0 1/4 Alb.

- - 8k Hals, - 0 - 0 - 1 - 2 1/2 Alb

Ialt Hartkorn 3 Tdr. 4 Skp. 2 3/4 Alb.

tilligemed den til Parcellen 32a og 30 b hørende Andel i Matr.nr. 56 og med den til samme Ejendom hørende Anpart i Sognets Kongetiende samt med den til Matr.nr. 8k hørende Anpart i Hals Sogns Korkebog halve Kongekorntiende samt tilligemed den mig i Følge fornævnte Skøde tilhørende Andel, nemlig for

Halvparten i Moselodden Matr.nr. 194ø af Hals By og Sogn af Hartkorn 0 1/2 Alb.

Og Pantsættes sammen med Ejendommen, de paa denne staaende og kommende Bygninger med deres værende og kommende mur og nagelfaste Ting, hvorunder Komfur, Kakkelovne, Grubegyryde,

Ejendommens Besætning og Inventerium, Gødning, Avl og Afgrøde og Ildebrændsel, al af Ejendommen gaaende Lejeindtægt, anden Indtægt og Interesse, samt i Tilfælde af Ildebrænd, Bygningernes og det pantsatte Løsøres Assurancesummer.

Der frafaldes Retsanmærkning om, at der den 3de Novemver 1837 er tilglæst Declaration om navnet Nygaard, at Matr.nr. 32a og 30b i Forening udgør en Hovedparcel, og at en den 8de Maj 1874 tinglæst Declaration angaaende Ret til for Niels P. Mathiasen og Hustru til for deres Livstid at benytte en Vej, henstaar uudslettet i Pantebogen, uagtet, Vejretten forlængst er bortfalden, samt endelig, at Kristian Knudsen, som tidligere var Medejer af Moselodden Matr.nr. 194ø har overdraget sin Anpart deri til Lauritz Christensen, der igen har pantsat sin nævnte Anpart.

Nielsine Marie Nielsdatter

